

Skolverkspodden om politisk information i skolan

Stina Haraldsson [00:00:02] Snart är det val och ett politiskt parti har hört av sig och frågat om de får besöka vår skola. Måste vi tacka ja?

Stina Haraldsson [00:00:17] Hej och välkommen till ännu ett avsnitt av Skolverkspodden! Det är valår i år och då får vi på Skolverket frågor om vad som gäller kring politisk information i skolan och hur det ska gå till när skolor bjuder in politiska partier. Så det ska vi prata om i det här avsnittet. Jag heter Stina Haraldsson och ni som svarar på mina frågor är Karl David Lärkert och Linda-Mari Winqvist, undervisningsråd på Skolverket. Måste skolan släppa in politiska partier?

Linda-Mari Winqvist [00:00:47] Nej, skolan kan bestämma sig för att inte bjuda in politiska partier. Det är rektor som beslutar om det.

Karl David Lärkert [00:00:52] En bra utgångspunkt är kunskapen om att skolan inte är en allmän plats, och politiska partier har inte någon rätt att komma till skolor och sprida sitt budskap.

Linda-Mari Winqvist [00:01:00] Om rektorn väljer att bjuda in partier så måste skolan göra ett objektiva urval. Det innebär att skolan inte kan ta emot enstaka politiska partier som vill göra ett besök.

Stina Haraldsson [00:01:09] Hur gör vi ett objektiva urval i så fall?

Karl David Lärkert [00:01:12] Det här kravet utgår från objektivitetsprincipen i regeringsformen. Och en skola som bjuder in politiska partier måste göra det på ett sakligt och opartiskt sätt.

Stina Haraldsson [00:01:22] Vad kan det innebära i praktiken?

Linda-Mari Winqvist [00:01:24] Ett objektiva urval av partier är att bjuda in alla partier som är representerade, antingen i riksdagen, kommun och regionfullmäktige eller Europaparlamentet.

Karl David Lärkert [00:01:32] Skolan får bjuda in politiska partier även utifrån ett annat urval om det är objektiva.

Stina Haraldsson [00:01:38] Då undrar jag förstås vad ett annat objektiva urval kan vara?

Karl David Lärkert [00:01:43] Ett annat objektiva urval kan vara partier som har rätt till valsedlar på statens bekostnad. Det kan också någon gång styras av ämnet som ska diskuteras.

Linda-Mari Winqvist [00:01:52] Exempelvis kan det handla om en lokalt eller regionalt avgränsad politisk fråga, där partier som är verksamma lokalt har tagit ställning. Det här kan vara ett motiv för skolan att utvidga inbjudan.

Karl David Lärkert [00:02:02] En bra idé är att utgå ifrån elevernas engagemang och vilka frågor de skulle vilja höra partiernas åsikter om.

Linda-Mari Winqvist [00:02:09] Här är det viktigt att skolan inte använder urvalskriterier för att undvika ett visst politiskt parti.

Stina Haraldsson [00:02:14] Nej precis. Får en skola utesluta partier som till exempel är öppet våldsbejakande? Eller om de har företrädare som uttrycker åsikter som strider mot skolans värdegrund? Eller tänker jag också partier vars deltagande riskerar att leda till protester och bråk?

Karl David Lärkert [00:02:31] Nej, en skola kan inte avgränsa en inbjudan till politiska partier på grund av partiets åsikter. Skolan får bara begränsa antalet inbjudna partier om urvalet är objektiva. Men skolan kan alltid välja att avstå från hela arrangemanget.

Stina Haraldsson [00:02:46] Ja, och en del kanske undrar varför en skola vill bjuda in politiska partier överhuvudtaget.

Linda-Mari Winqvist [00:02:51] Jamen forskningen ger stöd för att elevernas demokratiska kompetenser stärks om de får öva demokratiska handlingar i undervisningen.

Karl David Lärkert [00:02:57] Och att delta i skolval till riksdagen, att lyssna till en politisk debatt eller skapa utrymme för åsiktsbrytning i trygga klassrum är alla exempel på lärande som kan stärka demokratisk kompetens och viljan att delta i vår demokrati.

Linda-Mari Winqvist [00:03:11] Och att bjuda in företrädare för politiska partier och planera aktiviteter noga tillsammans med eleverna, kan bidra till lärande i den riktningen.

Karl David Lärkert [00:03:19] Rektorn måste bedöma om det är lämpligt och i enlighet med elevernas bästa att skolan bjuder in politiska partier. Det är viktigt att ordningen och arbetsmiljön för både elever och personal blir god när skolan bjuder in de här partierna.

Stina Haraldsson [00:03:32] Kan politiska partier komma oinbjudna till skolan?

Linda-Mari Winqvist [00:03:36] Nej, skolan är som sagt inte en allmän plats och rätten till yttrandefrihet innefattar inte en rätt för politiska partier att komma till en skola och sprida sitt budskap, utan det är skolan som väljer om den vill bjuda in politiska partier eller inte.

Stina Haraldsson [00:03:48] Hur gör vi om eleverna eller elevkåren vill bjuda in politiska partier? Hur ska skolan ställa sig till det?

Karl David Lärkert [00:03:56] Ja, skolledningen har alltid ansvaret för vad som händer i skolans lokaler under skoltid. Därför kan en elevkår eller elever inte bjuda in politiska partier till skolan under skoltid utan att rektorn har bestämt det.

Linda-Mari Winqvist [00:04:08] Skolledningen kan inte heller gå runt objektivitetsprincipen genom att låta eleverna bestämma urvalet och bjuda in politiska partier i skolans lokaler under skoltid.

Stina Haraldsson [00:04:16] Hur ska partierna bjudas in då? Behöver ett beslut om att bjuda in politiska partier vara skriftligt till exempel.

Karl David Lärkert [00:04:23] Nej, det behöver inte vara. Däremot så anges det i förarbetena till lagstiftningen att det är bra om beslutet är skriftligt, eftersom det skapar tydlighet i förhållande till politiska partier, till skolans personal och elever.

Linda-Mari Winqvist [00:04:36] Och ett skriftligt beslut underlättar även tillsyn av verksamheten, till exempel om en inbjudan har avgränsats genom ett objektivt urval.

Stina Haraldsson [00:04:43] Men om jag som rektor vill bjuda in till exempel en kommunpolitiker som ska berätta om sitt arbete i kommunen, gäller bestämmelsen om objektivt urval då också?

Karl David Lärkert [00:04:54] Nej, bestämmelsen om objektivt urval gäller inte när en politiker bjuds in i en annan egenskap än partiöreträdare.

Linda-Mari Winqvist [00:05:01] Exempelvis kan skolan bjuda in kommunfullmäktiges ordförande för att berätta om det allmänna arbetet i kommunfullmäktige.

Stina Haraldsson [00:05:10] Nu har vi fått koll på hur det ska funka när skolor bjuder in politiska partier. Men jag är också nyfiken på vilken information de får sprida. Om skolan har bjudit in ett politiskt parti, får de inbjudna politikerna säga precis vad de vill?

Karl David Lärkert [00:05:26] Ja, i princip. Alla människor har ju yttrandefrihet. Men det innebär ju inte att en politikers uttalanden ska få stå helt oemotsagda.

Linda-Mari Winqvist [00:05:34] Här är det viktigt att veta att alla som verkar inom skolväsendet ska främja mänskliga rättigheter och aktivt motverka alla former av kränkande behandling och diskriminering.

Karl David Lärkert [00:05:42] Men inbjudna politiker är ju inte anställda eller uppdragstagare. De behöver alltså inte förhålla sig till skollagens bestämmelser om att främja mänskliga rättigheter och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Stina Haraldsson [00:05:55] Men då uppstår frågan om vad jag som lärare ska göra om politikern uttrycker sig kränkande eller brottsligt?

Linda-Mari Winqvist [00:06:01] Jamen i vissa situationer så har läraren både en rätt och en skyldighet att avbryta en inbjuden politiker. Det är om politikern säger saker som är brottsliga.

Karl David Lärkert [00:06:09] Till exempel kan det handla om förtal, förolämpningar eller hets mot folkgrupp. Men läraren får alltså inte avbryta en inbjuden politiker om det inte handlar om brottsliga uttalanden.

Linda-Mari Winqvist [00:06:19] Det här kan såklart vara en svår bedömning för den enskilda läraren, och därför är det viktigt att det finns en gemensam plan på skolan för hur dessa situationer ska hanteras.

Karl David Lärkert [00:06:27] Här är det bra att ta stöd av rektor och kollegor.

Stina Haraldsson [00:06:30] Men vad ska jag som lärare göra om en inbjuden politiker säger något som trakasserar eller kränker en elev, men som inte är ett brottsligt uttalande? Eller om en inbjuden politiker säger något som strider mot skolans värdegrund?

Linda-Mari Winqvist [00:06:44] Ja, det är en svår fråga. Även om en lärare inte får avbryta en inbjuden politiker om det inte handlar om brottsliga uttalanden, så kan läraren inte låta trakasserande eller kränkande yttranden stå oemotsagda.

Karl David Lärkert [00:06:56] Och läraren har ett ansvar att föra fram de värderingar som skolan står för. Men agerandet måste ha ett sakligt förhållningssätt och får inte framstå som en repressalie mot den som fällt yttrandet.

Stina Haraldsson [00:07:07] Hm, klurigt men också viktigt. Jag tänker mig då att det blir avgörande just att förbereda både lärare och elever innan skolan bjuder in politiska partier. Men ett valår är samtidigt ett bra tillfälle att låta eleverna öva på att delta i det demokratiska samtalet. Ett tips från oss på Skolverket är demokratistegen. Det är en modell för förskolans och skolans demokratiarbete som är framtagen av Skolverket och Forum för levande historia. Kolla in den och

vår andra information om politisk information i skolan på skolverket.se. Och med detta säger vi i Skolverkspodden hejdå för den här terminen och önskar dig som lyssnar en riktigt skön sommar. Vi hörs igen i augusti!

Karl David Lärkert [00:07:56] Hej då!

Linda-Mari Winqvist [00:07:57] Hej då!